

KjerringRåd 1975-1986

Da KjerringRåd startet i 1975, var optimismen, pågangsmotet og vyene upåklagelig. Tidsskriftet skulle bidra til å redde verden - «bekjempe all undertrykking, avklare teoretiske, organisatoriske og praktiske problemer.» Det skulle synliggjøre urettferdighet og vranglære. Det skulle være et tidsskrift som formidlet fortida, nåtida og framtida.

Det første nummeret av KjerringRåd i 1975.

Bakgrunn for artikkelen

Artikkelen er opprinnelig publisert som Etterord: om å forandre en start. I Runa Haukaa (red.) (1986): Forslag til forandring: 36 kjerringråd i en argumentativ metalog om opprør. Oslo: Pax Forlag, s. 217-222.

Boka ble gitt ut da tidsskriftet KjerringRåd gikk inn i 1986, og inneholder et utvalg artikler fra oppstarten i 1975. Temaet er endringsforslag, både de anerkjente og de som har falt på stengrunn. Den går bakover i tid og tar opp spørsmål som ny bevisstgjøring, kvotering, «seksualstreik», kvinne-eide media og hvilke paroler som har vært rette å stille.

Vi satset stort - også på det materielle plan - og trykket første utgave i 3000 eksemplarer for egen regning. Vi hadde et lønnelig håp om å få solgt det på gatene 8. mars. Men allerede 4. mars viste det seg: Vi hadde ingenting igjen å selge. Hele opplaget var utsolgt på noen få dager.

“

Den første redaksjonen besto av kvinner som var aktive i kvinnebevegelsen, og vårt håp om og vår tro på frigjørende forandring var urokkelig, inspirerende og arbeidskrevende.

3000 nye ble trykket opp og forsvant. I dag er det bare heldige samlere som kan lese dette historiske nummeret. - Historisk i dobbel forstand, det handlet nemlig om «alt hva mødrene har kjempet», om usynliggjøringen av kvinnegenerasjoners slit og seire.

Den første redaksjonen besto av kvinner som var aktive i kvinnebevegelsen, og vårt håp om og vår tro på frigjørende forandring var urokkelig, inspirerende og arbeidskrevende. Og «vi» dengang var Bodil Espedahl, Runa Haukaa, Bitten Kallerud, Siri Nørve, Kirsten Rytter, Anne Skranefjell og Torill Steinfeld.

“

Innholdet i mange av artiklene - og slik jeg husker diskusjonene i redaksjonen - dreide seg mest om vår hjemlige debatt om sammenhenger og forskjeller mellom klassekamp, kvinnekamp, lesbisk kamp, rasekamp.

Innholdet i mange av artiklene - og slik jeg husker diskusjonene i redaksjonen - dreide seg mest om vår hjemlige debatt om sammenhenger og forskjeller mellom klassekamp, kvinnekamp, lesbisk

kamp, rasekamp. Skjønt bare hjemlig var det ikke. Det var samtidig del av hele den vestlige bølge av radikale frigjøringsforsøk.

I så måte har KjerringRåd nok vært ganske typisk blant de europeiske tidsskriftene i -60, -70 og 80 -årene. Både i Øst - og Vest -Europa har tidsskriftene spilt en viktig rolle som det sted der opposisjonelle meninger kommer fram. Men et tidsskrift er ikke bare det skrevne ord. Særlig 1970-årenes protest mot falske skiller mellom følelser og logisk resonnement, mellom det sanselige og det intellektuelle, har vist seg i tidsskriftene: I dag er den grafiske utformingen en like stor utfordring som redigeringen. Ikke bare skal tekst og bilde passe sammen - men hele siden og alle sidene skal ha sin egen visuelle effekt. Den skal dra leseren inn i det som er skrevet og gjøre teksten enda mer forståelig.

Hovedtema gjennom 12 årganger av KjerringRåd

1975

1. Kvinnekamp i historisk perspektiv
2. Kvinner og litteratur
3. Problemer omkring organisering i den nye kvinnebevegelsen
4. Utnytting av kvinnelig arbeidskraft

1976

1. Ulønna arbeid er kvinnearbeid
2. Kvinners og menns forhold til kjærlighet og forelskelse
3. Sunnhet og sykdom - ikke bare legenes problem
4. Kvinners kriminalitet

1977

1. Kvinnepolitikk i fagbevegelsen
2. Bygdesamfunnet - trygghet og/eller frigjøring?
3. Makt og avmakt i dagliglivet
4. Lesbisk kamp

1978

1. Kvinneopprør - motstand i ulike land
2. Pornografi - noe for kvinner?
3. Kvinnekultur - god eller dårlig for kvinner?
4. Kvinner og barn - knus patriarkatet

1979

1. Hva er kvinneforskning?
2. Psykiatri - psykisk vold mot kvinner?
3. Kvinner skriver om den nye kvinnelitteraturen
4. Hvordan vinner vi freden?

1980

1. Massemedia. Solid bakgrunn for manns meninger
2. Okkultisme
3. Kvinner i eller ut av industrien?
4. Kjønnskvotering. Kvinnekvotering

1981

1. Kvinnekamp i 80-åra
2. Den nye likestillingspolitikken
3. Feministisk pedagogikk
4. Innvandrerkvinner

1982

1. Kvinnestreik - brukbart kampmiddel?
2. Kvinneundertrykking i radikale bevegelser
3. Seksuell vold og vold i pornografien (dobbeltnummer)

1983

1. Heklebygg. Om kvinner og arkitektur
2. Kvinnebilder i litteratur og fotokunst
3. Kvinner og idrett - på egne premisser (dobbeltnummer)

1984

1. Venninner - kampenhet eller sikkerhetsventil?
2. All makt til visjonene
3. Kjønnskamp i forlagsbransjen og litteraturhistorien
4. Almanakk 1985

1985

1. Kvinneidealer. KjerringRåds 10 års jubileumsnummer (dobbeltnummer)
2. Kvinner i Japan og Egypt. To samfunn mellom øst og vest
3. Kvinner i ledelse - en ny lederstil?

1986

1. Norsk bistandspolitikk - bistand til kvinner?
2. Forslag til forandring. 36 kjerringråd i en argumentativ metalog om opprør.
(trippelnummer)

Tidsskrift-redaksjonen har altså fått enda mer å bli oppglødd eller dypt fortvilet over - utseendet. Nå er jo ikke slike krav helt ukjente for kvinner. Men den sedvanlige usikkerheten følger med: Aldri kunne vi på forhånd være trygge på utfallet, verken hva design eller salg angikk.

Det aller forunderligste eksemplet på det er KjerringRåds temanummer om kvinnekultur, i 1978. Det kom ut i august/september. Redaksjonen hadde gjort den bommert å innvilge seg noen ukers sommerferie fra alt gratisarbeidet. En forside-tegning ble rasket fram i hui og hast. En blå-farge ble pekt på under en snarvisitt på trykkeriet. Og med munter spenning åpnet vi så kassene med de ferdige eksemplarene. Opp med bladet!!

“

De høyeste salgstallene, det som virkelig selger, er porno og kvinnelitteratur. Våre to numre mot porno og seksuell vold (1978 og 1982) solgte så mye bedre enn andre numre at en kan lure på om de ble kjøpt (og lest?) som en spesial-variant av vanlig porno.

Det var ingen som sa noe. Ingen kremte. Vi så at omslaget var i gusjelyseblått. Med en slags strektegning av et kvinnehode, avkappet ved halsen. Headingen sto litt på skjeive. Men dette nummeret av KjerringRåd solgte, det solgte, det solgte.

«Kvinnekultur» toppet likevel ikke hit-lista. De høyeste salgstallene, det som virkelig selger, er porno og kvinnelitteratur. Våre to numre mot porno og seksuell vold (1976 og 1982) solgte så mye bedre enn andre numre at en kan lure på om de ble kjøpt (og lest?) som en spesial-variant av vanlig porno.

“

**Men størst oppmerksomhet - og eneste gang KjerringRåd har fått «bred
pressedekning» - fikk temaet LO. Det var i 1977 vi fikk LO-ledelsen på
nakken.**

Den forholdsvis store interessen for temanumrene om kvinnelitteratur (1975, 1979, 1984) henger sannsynligvis sammen med den utbredte interessen for skjønnlitteratur blant kvinner.

Men størst oppmerksomhet - og eneste gang KjerringRåd har fått «bred pressedekning» - fikk temaet LO. Det var i 1977 vi fikk LO-ledelsen på nakken. Hva galt hadde vi så gjort? Vel, vi hadde publisert noen artikler som reiste et par kritiske spørsmål om Landsorganisasjonens mangel på kvinne-politikk. I en overskrift hadde vi dristet oss til å kalle den Mannsorganisasjonen. Forfatteren viste hvor fraværende kvinner var i alle sentrale deler av organisasjonen. Men det var ikke dette LO-formannen brydde seg om. Han irriterte seg over omslaget.

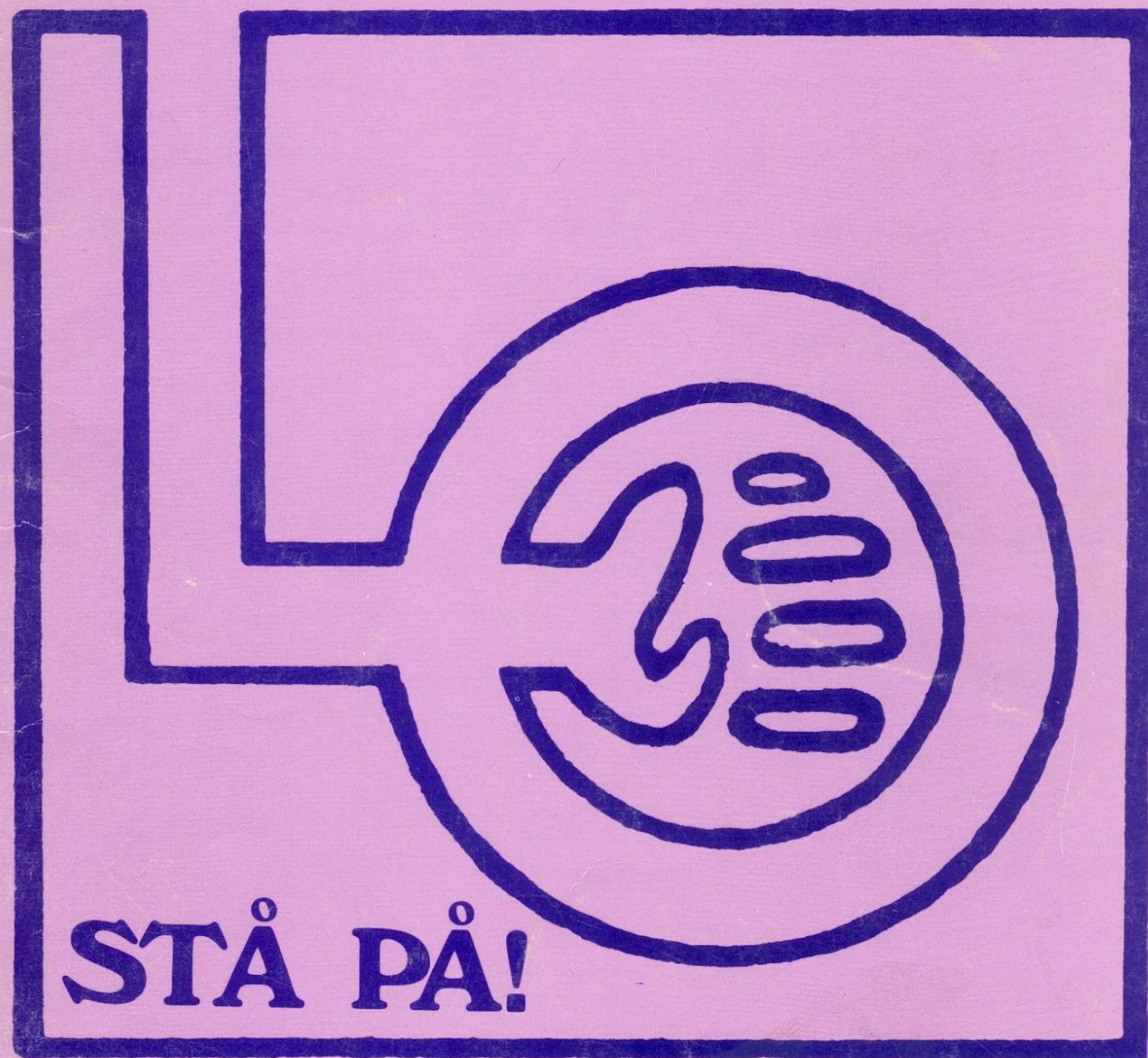
B.H.A.

KJERRINGAID

Kr.10

Kvinnepolitisk tidsskrift

Nr.9 1-1977

STÅ PÅ!

Kvinnepolitikk i fagbevegelsen

Nummer 9 1977 var et temanummer om kvinnepolitikk i fagbevegelsen. Dette nummeret skaper problemer for redaksjonen. LO-ledelsen reagerte på at kvinnene hadde «misbrukt» LOs emblem ved å lage det med et kvinnetegn inni. For å unngå rettsak måtte redaksjonen forplikte seg skriftlig til å aldri benytte LOs emblem i en slik sammenheng igjen.

Vi hadde laget et enkelt, lekkert omslag. Lys lilla bunn. I blå-lilla var LO's velkjente bokstaver. I O'en hadde vi - selvsagt - laget kvinnetegnet. Det skulle vise seg at dette var å gå for langt. Umiddelbart etter at tidsskriftet var i handelen, fikk vi beskjed om at vi hadde misbrukt «LO's emblem», og rettsak ventet om vi ikke rettet oss etter Mannsorganisasjonens krav om at dette aldri skulle skje på nytt.

Der satt vi, med brevet og med KjerringRåds største opplag, 8400 eksemplarer. Hadde vi råd til at løssalget ble stoppet, og til en rettssak som vi etter all sannsynlighet ville tape? Selvfølgelig ikke. Etter en lengre diskusjon innså vi at vi måtte bite i det sure eplet. Vi forpliktet oss skriftelig til for fremtiden ikke å benytte LO's emblem i en sammenheng hvor det var egnet til å misforstå. Og det var det jo med merket for kvinnefrigjøring i.

Nå er episoder som dette ikke et udelt gode for et tidsskrift. Motstanden varsler en avstandstaken som på sikt krymper markedet - og et tidsskrift er også en vare som skal selges. Men samtidig er omtale og respons viktig. Tidsskrifter livnærer seg så og si av offentliggjøring - ikke bare i form av egen publisering, men også av andres offentlighet. Tidsskrifter blir laget nettopp for den offentlige debatt, for å nå utover den private samtale, kveldsmøtet, det faglige eller politiske seminar. De videreformidler synspunkter, analyser og kunnskaper som ellers bare ville ha blitt avgrensede grupper til del.

Tidsskrifter er også en større del av det offentlige kommunikasjonsfelt enn det som er synlig, bl.a. fordi tidsskrifter ofte er kilder for profesjonelle formidlere uten at kildens navn blir nevnt. KjerringRåd - sannsynligvis i likhet med mange andre tidsskrifter - har ofte blitt referert, også i lange, ordrette gjengivelser, uten å bli oppgitt som kilde. Artikler fra KjerringRåd har blitt gjenopprettet i antologier uten opplysninger om hvor artiklene er hentet fra. Ikke så sjelden har vi sett en tidligere KjerringRåd-tegning på en pamflett, postkort, plakat eller i et annet blad. Av og til var heller ikke tegnerens navn kommet med i nyutgaven. På den ene siden var det gledelig at ens tidsskrift ble brukt, at det skjedde en videreformidling av viktige ideer, tanker og forskningsresultater. På den annen side stilte redaksjonen seg stadig oftere spørsmål om hvor lenge vi kom til å være inspirerte nok til å ville fungere som unevnelige kilder.

“

I årenes løp har omlag 350 kvinner - og omtrent 30 menn - bidratt med dikt, kortnoveller, analyserende artikler, forfatterpresentasjoner, bokomtaler.

I alle fall for KjerringRåds del kom det inn et lite ekstramoment her: Vi gjorde alt arbeidet gratis på fritida. Her var ingen lønnet redaksjonssekretær, her var ingen kontordame som skrev navnelapper eller svarte på brev, her var ingen korrekturleser som merket av feil, her var ingen sjåfør som kjørte tidsskriftet til posthuset. Redaksjonen gjorde alt, og alt gratis. Også regnskapet ble ført gratis - de første årene av Kari Loftesnes, senere av Gunvor Strand. I årenes løp har omlag 350 kvinner - og omtrent 30 menn - bidratt med dikt, kortnoveller, analyserende artikler, forfatterpresentasjoner, bokomtaler. Alle har gjort det for et symbolsk honorar på noen ekstra KjerringRåd-numre.

Som alle skjønner, skyldtes dette at selv en latterlig lav lønn ville ha sprengt budsjettet. Tidsskriftet var i alle år selvstendig - uavhengig av organisasjoner og forlag.

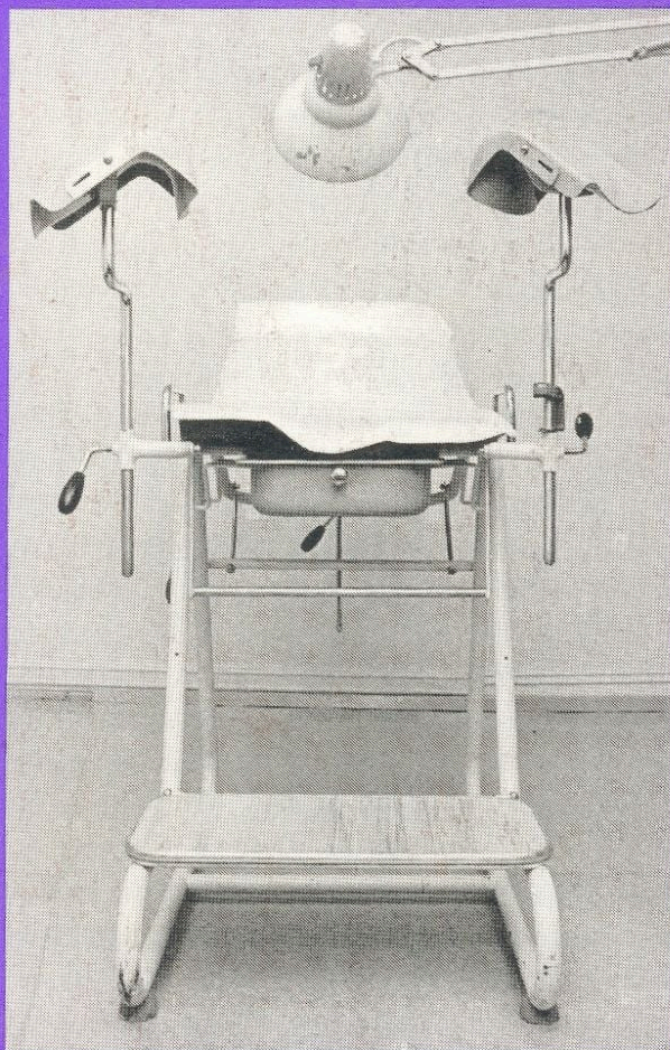
Vi fikk årlig støtte fra Norsk Kulturråd. Vi har fått støtte til enkelte numre. I 1979 fikk vi støtte av Norges almenvitenskapelig forskningsråd til et nummer om kvinneforskning. I 1982 fikk vi penger fra Statens Ungdoms - og idrettskontor til et dobbeltnummer om idrett. I 1984 fikk vi bidrag fra Utenriksdepartementet og British Council i forbindelse med vårt nummer om bl.a. den første internasjonale feministiske bokmessen i London. Takket være denne støtten og alt dugnadsarbeidet, går KjerringRåd nå ikke inn av rent økonomiske grunner. Konkursen truet ikke.

Grunnene til at tidsskriftet ikke lenger kommer ut, ligger mer i feltet «om å forandre en start». Det dreier seg om å fastsette når en forandring er ledd i en prosess og når forandringen viser slutten på prosessen, og evt. isteden er begynnelsen til en ny.

KjerringRåd

KVINNEPOLITISK TIDSSKRIFT

NR. 7 (3/76), KR. 7

Vi vil ha kroppene våre tilbake

ET NUMMER OM KVINNER OG HELSE

Nummer 7 1976 var et temanummer om kvinner og helse. I lederen skriver redaksjonen: "Vi vil ha kroppene våre tilbake fra de hoderystende og undertrykkende mennene som har klart å hindre oss effektivt i vår daglige utfoldelse, og som har smilt overbærende når vi ville finne ut mer om oss sjøl. Kropp må ikke bare være forbundet med kvinners angst, avmakt, resignasjon og skyldfølelse. Kroppen vår gir oss mulighet for å være nære og direkte. Gi oss kroppene våre tilbake. Vi vil ha rett til å nyte dem - glede oss med dem!"

Da KjerringRåd startet, var det idémessig og markedsmessig rettet til dem som var opptatt av frigjørende forandring, til dem som søkte sammenheng mellom teori og praksis og helhetlige perspektiver på liv og lære. KjerringRåd var knyttet til de nye tankene i litteraturen, samfunnsvitenskapene og politikken. Vi var opptatt av og ett av uttrykkene for den gryende kvinneforskningen, og vi beveget oss i debattene om marxismeleninisme, sosialisme og feminisme. Vi ønsket å formidle tanker om en mangfoldig og flerdimensjonal fremtid og bringe forslag til kollektive løsninger i «den lengste revolusjonen». Slik var KjerringRåd del av det miljøet som også var markedet. Tidsskriftet fungerte som en formidlingskanal, som et hjelpemiddel i en sammensatt, argumentativ dialog.

Men samtidig var det en vare. Og som vare ble det utsatt for markedskreftene på linje med andre varer. Også selve formidlingsmåten av den tidstypiske kultur og politikk blir påvirket av markedsendringer - som igjen viser miljøendringer. Når miljøene forandrer seg, kan de tidstypiske skrifter måle dette i form av nedgang i abonnementstall og løssalgstall, færre brev til redaksjonen, mindre omtale o.l. Også innholdet gjennomgår forandringer.

“

At det er hardt å jobbe i motvind merktes ikke bare i KjerringRåd, men også i mange andre tiltak som kom i stand under 1970-årenes politiske opprør, kritiske teori og entusiasme for uavhengig nyskaping.

Det merktes i spaltene da interessen for helhetssøkende analyser dabbet av, da de lange, teoretiske avklaringene mistet sin brede tiltrekning, da profilering av politiske standpunkter og hele den radikale diskurs mistet oppslutning. At det er hardt å jobbe i motvind merktes ikke bare i KjerringRåd, men også i mange andre tiltak som kom i stand under 1970-årenes politiske opprør, kritiske teori og entusiasme for uavhengig nyskaping. De fleste av dem har krevd en kolossal innsats fra ildsjeler som har brukt sin fritid, sin fantasi og fornuft på en kollektiv utviklings; lærings - og bevisstgjøringsprosess.

“

Når det givende og lærerike ved gratisarbeidet opphører, forsvinner en av de viktigste grunnpilarene i prosjekter som forutsetter følelsesmessig engasjement og kollektiv bevissthet.

Tidene har forandret seg. Attraksjonen ved og belønningen for det frivillige arbeid i den sosiale endringens tjeneste er betydelig mindre i dag enn for 10 -15 år siden. Nå er det få som vil påta seg å jobbe gratis i fritiden i så stor grad som f.eks. redigering, layout og produksjon av et kvalitets tidsskrift krever. Når det givende og lærerike ved gratisarbeidet opphører, forsvinner en av de viktigste grunnpilarene i prosjekter som forutsetter følelsesmessig engasjement og kollektiv bevissthet. Redaksjonen i KjerringRåd var kommet til et punkt hvor lønn for innsatsen også dreide seg om økonomi. Men lønnet redaksjonsmedarbeider var ikke mulig å få finansiert, verken via KjerringRåds inntekter eller via offentlige tilskudd. Hvis tidsskriftet skulle fortsette, måtte vi derfor forandre det i tråd med nye trender, slik at salget sikret inntekter som dekket lønnsutgifter.

Fleksibilitet er ofte både ønskelig og nødvendig - men i hvor stor utstrekning? Hvor slutter fleksibiliteten og begynner opportunismen? Når forandrer man i forhold til utgangspunktet, og når går man over til et nytt utgangspunkt? Etter mitt skjønn ville en «markedstilpasning» av KjerringRåd innebære så store forskjeller mellom ny og gammel utgave at det ikke lenger speilet en kontinuerlig utvikling. Forandringen ville innebære et brudd med de grunnleggende ideer og perspektiver som tidsskriftet har formidlet - og som denne boka gir et utsnitt av. Prosessens opphør er bestemt av dens utgangspunkt. Når forandring er forvandling, står vi ved en ny startstrek.

Kjerringråd

Kvinnepolitisk tidsskrift

Kr. 27,50

Nr. 3/4 - 82

VOLD

voldtekt

pann
Voldelig
erotisk

sannt

SEX & CRIME

Dobbeltnummeret 3/4 1982 tar opp koplingen mellom sex og vold. Redaksjonen skriver: Dette er et dobbeltnummer for å yte full oppmerksomhet mot undergravingen av den nye kvinneidentiteten; mot pornografi og annen seksuell lemlestelse av kvinner. Om dette og det andre nummeret om porno fra 1978 skriver Runa Haukaa at de "solgte så mye bedre enn andre numre at en kan lure på om de ble kjøpt (og lest?) som en spesial-variant av vanlig porno."

Se også

- [Kvinnebevegelsens tidsskrifter og blader](#)

Kilder

- [Haukaa, Runa \(1986\): Etterord: om å forandre en start. I Runa Haukaa \(red.\) \(1986\): Forslag til forandring: 36 kjerringråd i en argumentativ metalog om opprør. Oslo: Pax Forlag, s. 217-222.](#)

1970-TALLETS KVINNEKAMP

Meldinger ved utskriftstidspunkt 22. oktober 2026, kl. 23.15 CEST

Det ble ikke vist noen globale meldinger eller andre viktige meldinger da dette dokumentet ble skrevet ut.